

Interaktivnost brez interaktivne table

Interactivity Without an Interactive Whiteboard

Alenka Kralj

Osnovna šola Šmartno, Šmartno pri Litiji
Podružnična šola Štangarske Poljane
alenka.kralj@guest.arnes.si

Povzetek

Sodoben način poučevanja uvaja v šole uporabo računalnika, projektorja, zadnjih nekaj let pa je v marsikateri učilnici prisotna interaktivna tabla.

V uvodu je izpostavljena pomembnost didaktičnega gradiva in učiteljeva vloga pri oblikovanju in uporabi tovrstnega gradiva. V nadaljevanju je opisana možnost uporabe gradiva brez interaktivne table in predstavljeno gradivo, izdelano s pomočjo programa za delo z interaktivno tablo.

Ključne besede: didaktično gradivo, interaktivna tabla, glasbena vzgoja, zvok, slika, spoznavni stili

Abstract

Contemporary way of teaching at school introduces the use of computer, projector, and in the last few years an interactive whiteboard was introduced to many classrooms.

In the introduction the importance of didactic material and a teacher's role at forming and using that kind of material is pointed out. Further on, the option of using material without an interactive whiteboard is described and the material elaborated with the help of a programme for working with an interactive whiteboard is presented.

Keywords: didactic material, interactive whiteboard, Music, sound, picture, cognitive styles

1 Uvod

Interaktivna tabla je eno izmed najsodobnejših učnih pripomočkov, s pomočjo katerega lahko učitelj v večji meri pri uresničevanju ciljev zadovolji potrebe učencev z različnimi spoznavnimi stili. Učitelj se mora zavedati razlik v stilu spoznavanja in s tem posebnosti mentalnega funkcioniranja pri učencih (vizualnemu, kinestetičnemu in avditivnemu stilu) in se jim čim bolj prilagajati. Potrebno je spodbujati posameznikovo edinstvenost na področju spoznavnih stilov in odkriti tipe nalog, prilagojene tem posebnostim, hkrati pa razširiti načine funkcioniranja tudi izven svojega stila. (Marentič Požarnik, 2003)

Za učni proces to pomeni, da učitelj učno snov vizualizira s pomočjo uporabe medijev, grafov, pisnih gradiv, objektivne stvarnosti, video posnetkov, filmov ... To uresničuje tudi tako, da samostojno pripravlja didaktično gradivo, v katerega vključuje različne elemente, s pomočjo katerih se bo približal potrebam učencev z različnimi spoznavnimi oz. zaznavnimi in tudi učnimi stili. Pomembno je, da učitelj pripravljeno gradivo na ustrezen način uporabi pri učnih urah oz. pri delu z učenci, da bo dvigal nivo motivacije in vzpodbujal aktivno vlogo učencev v procesu pridobivanja različnih znanj in spretnosti.

Učitelj gradivo med drugim izdeluje s pomočjo računalnika, torej je pričakovano, da je računalniško pismen. Računalniška pismenost označuje zmožnost uporabe računalnika, računalniških programov in z računalnikom povezane informacijske tehnologije, pomembna pa je tudi informacijska pismenost. (Wechtersbach, 2005)

Za uporabo računalnika in celo vzdrževanje informacijske in komunikacijske tehnologije se večina učiteljev ni usposobila v času dodiplomskega študija, temveč v okviru samoizobraževanja ali v okviru seminarjev, pogosto samoiniciativno.

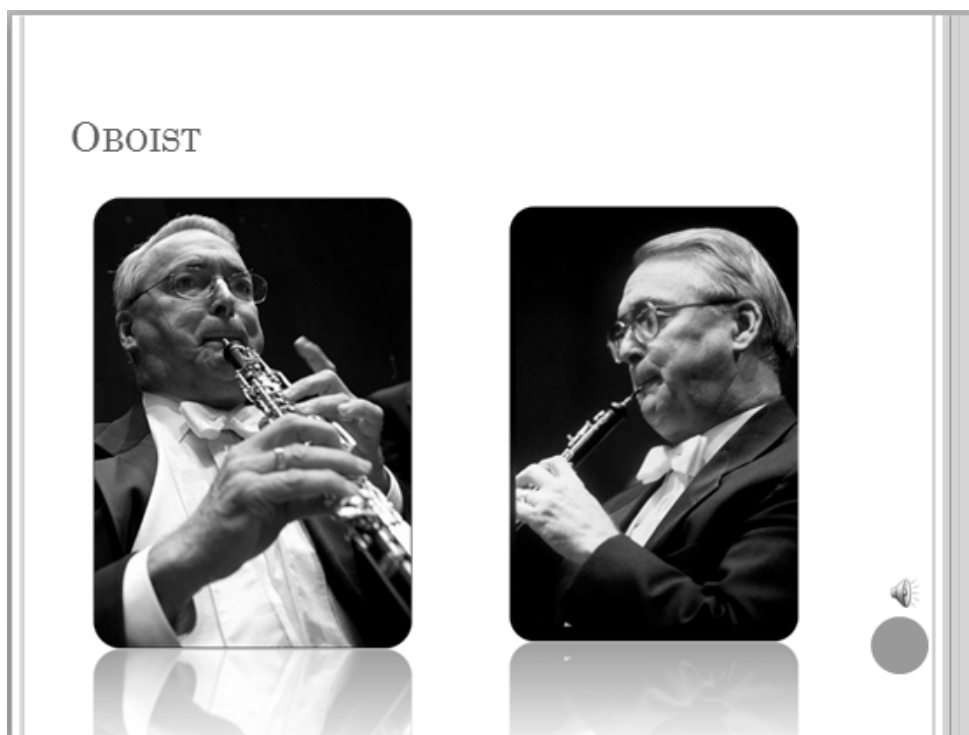
2 Interaktivna tabla in program za pripravo interaktivnih gradiv

Bistvo interaktivnosti ni v interaktivni tabli, temveč v ustvarjalni uporabi pripadajoče programske opreme, brez katere interaktivnosti ne bi bilo. Interaktivna tabla je le orodje, ki omogoča posredovanje informacij oz. »oživitev« didaktičnega materiala kot nosilca ali tudi vira informacij.

Na svetovnem spletu je na voljo precejšnje število didaktičnih gradiv z različnih vzgojno-izobraževalnih področij za delo z interaktivno tablo, zelo malo pa jih je na voljo v slovenskem jeziku.

2.1 Prehod s PowerPointove projekcije na projekcijo, izdelano s programom Smart Notebook 10

Gradivo, podobno tistemu, ki ga bom predstavila v nadaljevanju, sem pred časom izdelala s programom PowerPoint (slika 1). Sestavljajo ga slike in zvočni primeri, tako da nazorno ilustrira obravnavano vsebino, ni pa ga mogoče na preprost način prenesti v šolske računalnike ali pa shraniti v spletno učilnico in zagotoviti delovanje vseh vanj vključenih funkcij (predvsem je problematičen zvok).

Slika 1: Diapozitiv iz predstavitve, izdelane s programom PowerPoint
(Na sliki Joseph Robinson, oboist Newyorške filharmonije. Vir: <http://www.nytimes.com>)

Ugotovila sem, da lahko dostopnost do gradiva in s tem njegovo uporabno vrednost povečam s pomočjo programa za delo z interaktivno tablo. Različni programi so prosto dostopni in jih je mogoče preizkusiti, a imajo omejeno uporabo (časovna omejitev ali pa nedelovanje določenih orodij).

2.2 Uporaba interaktivnega gradiva brez interaktivne table

Dobila sem priložnost (licenčni ključ) za uporabo enega izmed programov brez omejitev. Pripravljam gradiva z različnih predmetnih področij predvsem za učence 3. in 4. razreda. Gradivo, shranjeno v računalniku, projiciram s pomočjo projektorja na zaslon, posamezne strani in elemente pa učenci upravljajo z miško ali z grafično tablico in elektronskim pisalom (slika 2): izberejo sličico in jo povlečejo na določeno mesto na namizju, zapišejo ali obkrožijo določeno besedo z eno izmed izbranih barv, kliknejo na ikono, ki označuje zvočni vstavek, ipd.

Slika 2: Grafična tablica

Učenci se za delo s »ponarejeno« interaktivno tablo hitro usposobijo, kljub temu pa si je potrebno vzeti čas za izvedbo tako zasnovanih učnih ur. Delo zahteva nekaj več spretnosti kot na pravi tabli, saj je potrebno koordinirati delo rok (z miško ali pisalom na tablici) s sliko oz. pogledom na odmaknjenem velikem zaslonu.

Male grafične tablice si učenci ne podajajo med seboj, čeprav bi bilo to mogoče, saj ima tablica brezžično povezavo z računalnikom, temveč prihajajo bližje k zaslonu. Tako najmlajšim omogočim nekaj gibanja po učilnici, kar je v tem starostnem obdobju pomemben element načela aktivnosti pri pouku.

Prav tako je pomembno opozoriti, da je pri delu v kombiniranem oddelku, v katerem poučujem, potreben temeljit premislek, kdaj in na kakšen način vključiti tovrstno obliko aktivnosti v učno uro, saj je izvedba različnotemne¹ učne ure ali ure s pretežno samostojnimi učnimi cilji v kombiniranem oddelku lahko otežena zaradi visoke motiviranosti in aktivnosti ob »tabli«.

3 Predstavitev gradiva, pripravljenega s programom Smart Notebook 10

Gradivo z naslovom Glasbila (gre predvsem za glasbila, zastopana v simfoničnem orkestru) je mogoče uporabiti v 1. ali 2. triletju osnovne šole. Z njegovo pomočjo dosežemo cilje, ki jih zasledimo med informativnimi (in drugimi) znanji v učnem načrtu za glasbeno vzgojo; cilji so zapisani na naslovni strani gradiva.

Učenci:

- prepoznavajo in poimenujejo klasična glasbila,
- prepoznajo glasbila po zvoku,
- razvrščajo glasbila v skupine glede na način izvajanja.

Druga stran gradiva morebitnega uporabnika seznani z namenom gradiva in njegovo zgradbo. V gradivu so uporabljeni slikovni in zvočni primeri, ki jih ponuja knjižnica oz. galerija programa, in dodani primeri iz drugih virov (internet). Vključene so dejavnosti, ki vzpodbujajo aktivnost učencev (slika 3) in pomagajo k večji zapomnitvi obravnavanih vsebin, nanizane pa so tudi povezave na nekatere spletne strani, s pomočjo katerih je mogoče nova znanja dopolniti.

¹ V kombiniranih oddelkih učitelj izvaja različnotemne in istotemne učne ure. V prvi obliki zasledimo predvsem samostojne učne cilje, v drugi pa je več skupnih in koncentričnih ciljev. (Nolimal, 2001)

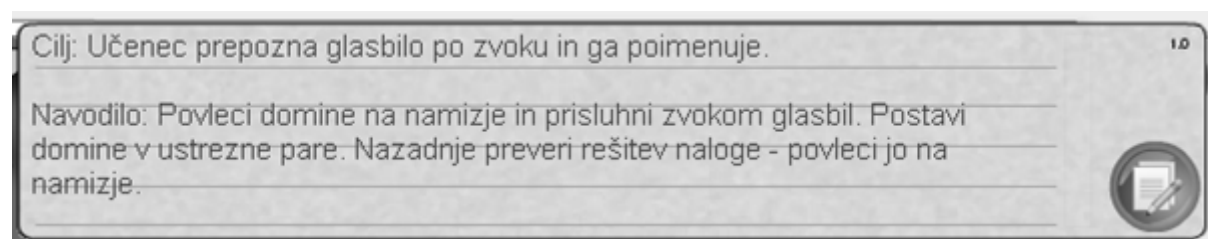

Slika 3: Naloga za utrjevanje znanja (aktivnost »hot spots«)

Učne enote so sestavljene po skupinah instrumentov glede na način izvajanja. Obravnavati jih je mogoče v poljubnem vrstnem redu. Zadnji sklop nalog je namenjen preverjanju znanja. Na vsaki strani je zapisan cilj, ki ga želimo doseči, in navodilo za izvedbo naloge (slika 4), npr.:

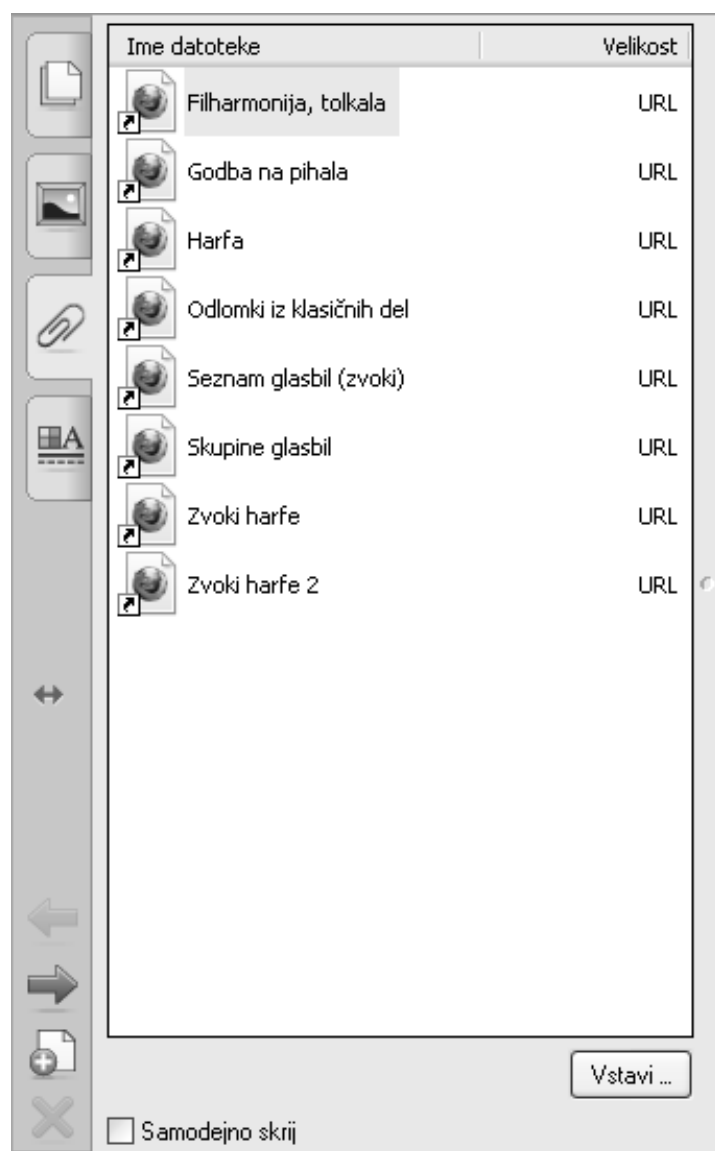
Cilj: Učenec prepozna glasbilo po zvoku in ga poimenuje.

Navodilo: Povleci domine na namizje in prisluhni zvokom glasbil. Postavi domine v ustrezne pare. Nazadnje preveri rešitev naloge – povleci jo na namizje.

Slika 4: Cilj in navodilo kot vodnik za delo z gradivom

V zavihku, v katerem so zbrane vstavljene hiperpovezave in bližnjice, je seznam povezav do spletnih strani, uporabljenih v gradivu (slika 5).

Slika 5: seznam povezav do spletnih strani z obravnavano temo

4 Zaključek

Ugotovim lahko, da je z uporabo programske opreme, dostopne na svetovnem spletu, mogoče z veliko mero iznajdljivosti in ustvarjalnosti izpeljati preproste, a izvrstne didaktične pristope, tudi če učitelj nima na voljo ustrezne strojne opreme.

Mnogo učiteljev interaktivne table še ni preizkusila - nekateri zato, ker pri svojem delu ne želijo uporabljati sodobnih informacijskih in komunikacijskih pripomočkov, morda zaradi odpora do njih ali pa zaradi neznanja, nekateri zato, ker tega najnovejšega pripomočka še niso uspeli pridobiti. Sama sodim med slednje. Kljub temu vztrajno izdelujem raznovrsten didaktični material in ga vključujem v pouk, saj se zavedam pomembnosti upoštevanja različnih spoznavnih stilov in s tem uporabe ustreznega didaktičnega gradiva in vzpodbujanja učenčeve aktivne vloge pri pouku in pridobivanju znanja nasploh. Želim pripraviti čim več uporabnega gradiva do trenutka, ko bom v roke prijela elektronsko pisalo in povabila svoje učence pred pravi zaslon. Do tedaj bodo moji učenci pridobivali novo znanje ali utrjevali že usvojeno na šolskih računalnikih in ob projekciji, na kateri bodo elemente vodili z miško ali tudi z elektronskim pisalom na mali grafični tablici, še vedno pa tudi ob uporabi klasične table in krede.

Literatura

- Kralj, A. (2009). Glasbila. Dosegljivo na: <http://www.smartboard.si/index.php?module=resources&rid=86> (10. 6. 2010).
- Marentič Požarnik, B. (2003). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Nolimal, F. et al. (2001). Kombinirani pouk včeraj, danes, jutri: didaktični priročnik. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Oblak, B. idr. (1998). Učni načrt: Glasbena vzgoja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Wechtersbach, R. (2005). Učenje ob računalniku. V: Modeli učenja in poučevanja, Spodbujanje aktivne vloge učenca v razredu: zbornik prispevkov, str. 158-163. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo